

О. ФЕДЬКОВИЧ

ПОЕЗІЇ

Вібіотека „Українського Слова“, Ч. 25.

О. ФЕДЬКОВИЧ
ВИБІР ПОЕЗІЙ

НАЦІОНАЛЬНА
ПАРЛАМЕНТСЬКА
БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНИ

BERLIN 1922.

Друкарня Шарфого у Вецларі.

До ліри.

Сидить легінь, сидить зажурившись,
Головою на ліру схилившись.

„Чи-ж маю я на гуслех заграти,
Чи до ліри як гай заспівати?

Заспіваю я радше до ліри,
Бо на гуслех нема мені віри.

А та ліра все серденько знає,
Струна струні правду вповідає.“

Пічліг.

Звізди по небеснім граді
І по одній і в громаді
Як то любо заснивали,
Де жовняре спочивали.

Но як збліднут тихо зорі,
Світле сонце зійде д горі,
Хто тогди нам бідним скаже,
Де котрий з нас нині ляже?

Де хто ляже, Божа воля, —
Є де спати, много поля,
Є де голов приклонити,
А зірниці ймуть світити.

Під Маджентов.

Гей у поли, у поли
Там літають соколи:
Летя, літають, сумненко гукають,
Аж мене серце болит.

Ой серденько, серденько,
Чого-ж тобі тяженько?

Канони грають, кулі заспівають,
Най ти буде радненько.

Буде, буде радненько:
Буде рано раненько
Сонце сходити, перестанеш жити
Гуляй, гуляй серденько!

Ой сонечко сходило,
Туманами ся вкрило;
Канони грали, кров'ю розливали,
Аби ся не дивило.

Подиви-ж ти ся, мати,
Та на наші кабати:
Вся кабатина то кров, то калина,
Ци-с мя годна пізнати?

Ой пізнаю, пізнаю:
Лиш одного тя маю
Одного сина, красний як калина,
Та як калина в гаю.

Ой бо в гаю калина
Не для него зацвила;
Гей цвила, цвила висока могила —
Твому сну дружина.

Ой дружина-ж то, ненько!
Завтра рано, раненько
В шовкові трави, зелені мураві
Поклоню ся низенько.

Поклоню ся до свого
Гетмана молодого:
Гетмане пане, звінчай-жо ти мене
Козака молодого.

Буду тебе вінчати
Там де дзвоня гармати,
Ой буду, сину... — Гину пане, гину!
Гей не плач, моя мати!!

Покліп.

Співанка.

Гей по горі, по високій трійзілї
постелив ся;
З України до дівчини ковак поклонив ся.
Поклонив ся козаченко з коня вороного:
Нагадай ся моя мила мене молодого.

А в неділю рано, рано дівча ся вмивало,
Тай русою та косою личенько втерало,

Утерало біле личко, утерало брови:
Нема-ж мого миленького нема вже розмови.

Не плач мила, не плач серце, не плач
чорні очі,
Ой, маю-ж я розмовоньку аж до пізна
з-ночи,
Ой, маю-ж я розмовоньку, ой маю-ж я милу:
Виспано надо мною високу могилу.

Сестра.

(Співанка з української думки).

Ні зазуля в лузі затужила,
Ні пташина в тузі голоспла,
То сестричка лист писала,
На сторону посидала,
Тай до брата слезно промовляла:

Брате милій, брате соколоньку,
Ти-сь покинув сестру сиротоньку,
А я ходжу, накликаю,
Як зазулька в темнім гаю:
Верни, верни в далекого краю!

Сестро моя, сестро моя руто,
Як я можу до тебе вернути?
Через ліси темнесенькі,
Через ріки бистресенькі,
Через степи рівні, рівнесенькі?

Гаєм-маєм, лебедем Дунаєм.
А степами бистрим горностасм,
А на мое подвірєнько
Пади бистрим соколеньком,
А голубом на мое сєрдєнько.

Ой летів я сім дєнь тай годину,
Прилетів я до сєстри в гостину,
Прилетів я тай гукаю,
А сєстрички не видаю,
Ах відай я сєстри вже не маю.

Сєстро-ж моя, лєлієнько біла,
Уповіж ми, дє ти ся поділа?
В гаю, братє, в гаю, в гаю,
Під могилєв пробуваю,
Все о тобі розмовєньку маю.

Пречиста Діво радуї ся Маріє!

У синє море сонце яснє тоне,
І своє світло ніби кров червонє
По всій країні доокола сіє, —
А там зазульку в гаю десь чувати,
А там звіночок став селом ковати,
Там в борі вітер листьом шелєвіє:
Пречиста Діво радуї ся Маріє...

Пречиста Діво радуїся Маріє!
Он молод жовняр ляг ся на мураві,
Личко студене, шати му кроваві,
Розєгрілен нині, бо—самий не вміє...
Камратя яму темну му вкопали,
І на спочинок бідного в ню склали;
Уже не скаже, як звінок заміє:
Пречиста Діво радуї ся Маріє...

Пречиста Діво радуї ся Маріє!
Під плотом сіла удовиця мати,
До себе тулит бідне сиротяти,
І плаче ревнє, сєрдєнько їй мліє, —
Ба вже не плаче, вже і не голосят,
Склонила голов, більше не підносит,
Зірницї плачут, а звінок німіє...
Пречиста Діво радуї ся Маріє.

Пречиста Діво радуї ся Маріє!
Там онде блудит сплакана дитина,
Без тата, мами, бідна сиротина,
Нічо не їло, душечка му мліє, —
І хоче в хату бідна навернути,
Господар несама тровит его, чути:
Верескло, впало, кров ся з ніжки ліє...
Пречиста Діво радуї ся Маріє.

Пречиста Діво радуї ся Маріє,
Бо я не можу... Вшак я маю душу,
І чути мушу, і дивити мушу,
Що тут на світі, ах тутки ся діє!
Да як до гробу вложут моє тіло,
Де темно, тісно, студено, зотліло,
Де ніч не плаче, де усе німіє, —
Пречиста Діво радуї ся Маріє!

Рекрут.

Стояв же він на шельваху
В царскім дворі,
Вмивав ся він, втерав ся він
Як гусь по воді;
Умив ся він да сльозами,

Ніхто го не чув,
Стулив ся він на багнеті,
На хвильку заснув.

Ой спит же він на багнеті
В цісарскім дворі,
Тай спит ся му, що ходит дось
По синій горі,
Тай кучері зачісус,
Тай кучорі ве...
Чом пенька ми не пише?
Ця в'на ще живе?..

Ой рада-бим, мій синоньку,
Листок написать,
Насипали могилоньку,
Не можу я встать;
Не можу я, соколоньку,
Глибоко на дні,
Насипали на рученьки
С'врої землі.

І був би він в царскім дворі
Богато ще спив,
Гукнув бо звін на Стефані,
А він ся збудив;
Утер собі і личенько,

Утер ся і гвер...
Кров точит ся по мармурі,
А жовняр умер.

□□□

Україна.

Україно, Запороже, годі вас забути,
Ах, бо мило тамки жити, мило тамки бути,
Де ті траві повкові славні степи криют,
Де ся квіти поза квіти в зимних росах микот,
Де стада ржукот, де соколи, де вірли співають,
З буйним вітром у заліжку козаки літают.

Хто-ж то може знов забути могили,
[кургани,
Де ковацтво українське, славні атамани
Свою славу сном провадят, славов серце
[гріют,
А ті думи богатырські так то гарно піют,
Що аж тут ся відзивають, що аж тут їх
[чути, —
Україно, Запороже, можна вас забути? —

Онде грасжвавий хлопець уторбан весело;
Онде дівча йде по воду, думку й'кус
[завело;

Там сопівка пригріває ніби соловіє,
Що там в гаю калиновім піє все та піє;
А там бжліка злотокрила думно ся співає,
Обмучилась медівницею, медви що вертає.

Глянь там далі на прикмету: думащ, там
[соколи?
Ні, там славні чумаченьки возя з Криму
[соли.

От диви ся, вже і стали, вже й воли
[пустили,
Вже і ватра заналена, вже ся розложили,
Той готовит ситу кашу, ті вози знов мажут.
Хлонці шумки заспівали, старші казку
[кажут.

Далі, далі, онде небо багром румяніє;
Слухай добре, як то мило десь звіночок піє!
То в тій церкві там за лісом з девятьма
[верхами,
Всі покриті срібнов бляхов, злотними
[хрестами,
А священник старий ходит по святій
[контині,
Молит славу Запорожу, щастя Україні.

Святий вечер.

Звіночок звонит, звонит, звонит,
Все місто в світлі, в раю тоне,
Аж до касарні бе ся ехо,
Во в тій касарні темно, тихо.

Лиш онде жовнярь в світлі луня
На слуп припер ся гей до труни,
Сльозаве око в небо зносить,
І ніби звізди о щось просит.

А звізди так му світя ясно,
А по домах весело, красно...
Чого-ж ему так серце мліє,
Коли ніхто не печаліє?

Га, відкиж я то можу знати? —
Єго не смію запитати.
Не видиш, як він брови хмурит?
Хто знає, чом ся жовнярь жури.

Дезертер.

Ой сів же він при столику,
При світлі думав,

Писанечко дрібнесеньке,
А він го читав.

Писанечко дрібнесеньке,
Листочок як сніг;
Склонив же він головоньку
К столови на ріг.

„Ой непочка старенькая
Ми пише в-одно,
Що там зима тяженькая,
А їй студено;

„Нема, нема єї кому
Врубати дрівець,
Бо їй синок, оден в дому —
Цісарский стрілець“.

І схопив ся як поломінь,
Полетів як птак,
А вітер з ним не йде в догінь,
Бо годі му так;

Бо він летит до матоньки
Старої домів,
Дрівець єї врубатоньки,
Би хатку нагрів.

Марш на Італію.

Засвіти ми ясна зоре,
Засвіти ми на всі гори;
Гей їду, їду,
Поїду за Дунай,
Гей поїду за море!

Ци за море, ци за Дунай,
Коли-сь жовнярь, то не думай!
Ой гоа, гоа,
Така твоя доля,
Гей, гуляй, хлопче, гуляй!

Ой буду я ще гуляти,
Як заграют на гармати:
Гей гоа, гоа,
Ти доле, ти моя, —
Ой мати-ж моя мати!!

Ой ненечко, моя мати,
Пішов твій син погуляти;
Гей, гаю, гаю,
І пю і гуляю, —
Гей то пю, то гуляю!

Ой пив же, я тай налив ся,
Пішов спати, не будив ся; —

Гей гаю, гаю,
Кровавий Дунаю,
Як я дуже упив ся!

□□□

На могилі мого брата.

Весною пташки щечечут,
Квіти зацвили докола;
Піду на цвинтар, полечу
До мого брата сокола.

І пісеньку ему зложу
О дівчатах і о маю,
На цвинтарнім ему ложу
В струни шовкові заграю.

Добрий вечер, мій небоже!
Як тобі ся тутка діє?
Ти сумуєш? І чого же?
Що тебе сонце не гріє?

Не сумуй! Я тя кохаю,
Мені вільно тя любити.
Прийду що весни, що маю,
Буду з тобою тужити.

□□□

НАЦІОНАЛЬНА
ПАРЛАМЕНТСЬКА
БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНИ

Як я брата раз скопаю.

Як я брата раз скопаю,
Занесіт мя де я знаю,
Тай просіт там трошки глини,
Як для мене сиротини.

Ви мя брата закопали,
Тай до дому повертали,
Аж приходит моя мила,
Дивит, дивит, то могила,

А она си подумас:
Хто ту бідний спочивас? ---
Ані плити, ані рути,
Тутки мусит жовнярь бути.

І помалу, помаленьку
Піде слеза по личеньку:
Уломила яворини,
Як для мене сиротини.

Явір виріс, зеленіє,
Сонце світит, сонце гріє;
Люди ходя зіме рвати,
Миленької не видати.

Аж прилетит соловіє, ---
Місяць світит, місяць мріє,

А оно си заковало,
Так она лиш, так бувало.

У могилі добре бути;
Нич не видко, нич не чути,
Ні пташини, ні дівчати, —
От як жоньярь сиротяти.

Д о б у ш.

Гей ци чули, люде добрі,
перед ким то звіря станут,
А за ким то молодиці,
а за ким дівчата гинут?
То наш Добуш, наша слава,
то капітан на Підгір'ї,
Красний, красний як царевич,
двадцять років і чотири.
Хлопців тисяч ему служит, —
поклони ся пред ним крале!
На той топір его ясеній
кляли Німці много стали,
А на тії порошниці
били Угри злота много,

А той ремінь більше вартий,
як у двоє царства твого.

Ясна нічка в Чорногорі,
місяць світить, місяць мріє,
А капітан ходит сумно,
чось му серце в грудех мліє:
Ні топірчик вже не пестит,
ні кресак не обзаєє.
Ходит ходит по долині,
Клонит голов тай думає.

„Гей капітан, ти наш пане,
не яло ти сумувати!
Я співак є на Підгірю,
не розкажеш заспівати?
Я умію пісней много,
ай потрафлю затужити;
Капітане, ци не кажеш?
Може хлопців побудити?“

Онде хлопців тисяч двісті
полягали по убочи...
Гей які-ж бо буйні, жваві,
а які в них бистрі очи!
Бо води ще в'ни не пили,
хиба кров та буйні вина;

Хліб їх білий не годує,
лиш жуброва солонина.

А капітан став над ними,
рве пістоля, зводить скали;
Грим!! а збуїв тисяч двісті
на ногах вже поставали:
„Що розкажеш, пан капітан?
Ци палити, ци рубати,
Ци якому королеви
кажеш голов з вязів зняти?“

„Вража голов не пропаде,
заки руська не застила,
Але красна, красна Давінка
на вечірки запросила.
Ви підете враз зі мною“. —
„Як розкажеш, і до грани!
Ти капітан в Чорногорі,
а ми твої, капітане“.

Ясна нічка в Чорногорі,
світит місяць з звіздочками;
З легінями тисяч двісті
квапит Добуш облазами.
А сова десь затужила,
що аж серце в грудех мліє, —

В Черногорі нічка ясна,
місяць світит, місяць мріє.

„Капітане, заверни ся!
Птаха нужду нам ворожит“.
„Хто то каже? крикнуй Добуш, —
Головою най наложит!“

Тай ухопив за пістоля.
„Озде стою, нане брате,
Ще раз кажу: заверни ся!
Озде, груди, — мож стріляти“.

Так казав Іванчик любчик.
Ви по чули о Івані?
Ей, легінь то був хорешій.
перший він по капітані;
А капітан его любить,
ліпше май ніж топір стали.
Як поглянув на Івана,
аж му руки білі ввляли.

„Тобі сором, славний Добуш?
Мавш в землю що дивити:
За-длі Дзвінки хабалиці
свого брата хочеш вбити?
Як, ти думаєш, добра душе,
Що та сука тебе любить?“

Базаринки твої любить!
Заверни ся, бо тя згубит“.

„Аби-сь дав ми тільки змота,
що наповню сю долину,
Аби-сь дав ми в двоє більше,
то я Дзвінки не покину.
А не хочеш ти зо мною
йти до Дзвінки. — в твоїй волі;
Заверни ся з Лєгінями,
але Добуш — ні, ніколи!“

„Я тебе бих мав лишити?
Я, твій брат, тебе самого?
Того люде не дїкдали,
тай не дїждут люде того. —
Гай, на перед, гайдамахи!
Де капітан, там і люде.
Дай ми руку, пане брате,
чей гніву вже в нас не буде“.

„Добрій вечер, красна Дзвінко,
отвори, пусти до хати!
Сім сот хлопців є зо мною,
а вже час би вечерати.“

Ми принесли срібла, злата,
ми принесли меду много,
Будем їсти, будем пити,
отвори нам лиш небого“.

„Чи то ви там, славний Добуш?
(Ти ся хочеш напивати!
Я ти пива наварила,
буде світ ся дивувати)
Ей даруйте, любку любий,
що не можу вас пустити,
Стефана ся от падію,
як узнав би, міг би бити“.

„Шо ти з своїм чоловіком! —
Стефанови я не ражу
Тебе й пальцем докинути.
Отвори ми, я ти кажу“.

„Я бо кажу, славний Добуш,
що сегодне не отворю“.

„А я іду на підсіне,
тай з дверми ся сам поборю.

„В мене двері тисовії,
не злюдіям до розлому!“

„Що ти кажеш, гей гадюко?!“
гукнув Добуш гірше грому,

Тай ухопив за одвірки:
як солома все ся крушит,
Двері гримли серед хати, —
аж набій тут в уха глушит.

Ей набою-ж ти зрадливей,
ей набою голосненький!
З капітана кров ся ліє,
впав капітан молоденький.
Впав, конас на мураві.
кров кипяча трави росят,
А капітан кличе хлопців,
тай, конас. тай їх просит:

„Як я, брата, вже загину,
то зложіт мя на топори,
Занесіт мя, де найкрасше,
занесіт мя в сині гори,
Там де люде не заходя,
там де пташки не співають,
Там мене ви поховайте,
най Ляхи мій гріб не знають.

„А мій товір золочений
в Дністер-Дунай затопіте,
Нехай знають рускі люде,
нехай знають рускі діти:

Що хто жінці в світі вірит,
 мусят марне загибити,
Як вап Добуш, ваш капітан...
 Йой! про-сти мя — Божа --- Мати!"

В Черногорі сонце сходить,
 Черногора в світлі тоне,
А в скалі там десь глибоко,
 там сова, десь плаче, стоне.
Але Добуш їй не чує,
 бо в могилі вже не чути
Ані пісню Добушову,
 ні флюяри слезні нуті.

Д у м к а.

Болят мене головонька,
Від чого — не знаю;
Зв'язав би я китайкою,
Китайки не маю.
Пустив свою китаєчку
На море, на море:
Пливц, моя китаєчко,
У гори, у гори,
Вийде мати воду брати,

Тай тебе спіймає,
Стане тебе ба й питати:
„З якого краю?“
А ти кажи, шовковая:
„Від сина гостина!“ —
А як тебе питати-ме:
«Чо' кровю крашена?»
А ти кажи китаєчко:
„Цісарська слава
Красит наші китаєчки
Кроваво, кроваво“.

Мій сардак.

Я-ж бо тебе ни звержу ся.
Руський мій сардаче!
Тепер аж я заспіваю,
Тепер аж заплачу,
Бо маю ся в що утерти:
Широкої поли. —
Ни скину тя, мій сардаче,
Ніколи, ніколи!

Буковина.

Буковино, Волощино,
Мамко моя, ненько,
Як на тебе подивю ся
Гуляє серденько...
Там ті гори, наше море,
Поля золотіють...
Гуцул косу несе в росу,
Волох просо сіс.
А Країнець чорнобровий
Упряг круторогі,
Оре-плучить та співає
Та молить ся Богу,
Та осени дожидає,
Женчиків наймас...
А Угринчук молоденький
Коника сідлає,
Та саянці узуває,
Та срібні остроги,
А вусочок підкрутивши
Махнув до небаги.
До шинкарки слобідської
На зелено вино.
Там знов сілля як весілля
Стоять по долині;

У їх щастє розгостилось,
Мов у своїм дому,
Доля поли закачала
Та мастить хороми,
Та віконця утерає,
Кватирочку нову;
А багатство взяло хвартух
Та доїть корови,
Та в коморах припрятус.
Та пасіку рядить.

А дівора на улиці
Обстушила діда,
Та дорогов не пускає,
В хату затягає,
Старі ноги умиває,
Медом нацуває.
А він уєїх на коліна —
То хресить, то плаче...
Кому бублик, кому шажок,
А кому колачик,
А кому знов образочок
З святої Сучави...
Буковино, мамко моя,
Во вік тобі слава!

О м. Партицькому,
посилаючи йому фотографію своєї хати й загороди.

Отут я, брате мій, родив ся,
Отут діточий вік згуляв,
Отут і плакав і молив ся
І під могилу поховав,
Що було серцю до впадоби!...
Отут і сам в студенім гробі
Покладу бідну голов спать,
І тут му Бога з неба ждять!

На білому камінчику.
На білому камінчику
В неділю до дня
Сидів жовняр з Маланкою
Ти доле моя!
Жовняр каже: „Ходім, серце,
У мій новий двір,
В мене ганки мальовані,
Садами самбір“.
Вона каже: „Вітер пражить —
Мені студено!
Ходім, милий, ходім, друже,
У море, на дно!“

Кохали ся, хилили ся,
Аж місяць зійшов
Маланочку із жовнярем
Уже не найшов.
Лиш ширинька білесенька
Поплила долів, —
А як місяць предивив ся,
Край моря зомлів.

Г у л я л и.

Гуляли. Гусли розривались,
Гули цимбали, бас ревів,
Як вихор легіні літали,
Кружок дівчат як мак лелів.
и мене тягли в'ни до гуляня...
„Не піду, братчики, я з вами!
Бо у кутку на цвинтарі —
Ох братчики милі! —
Стоя свіжі, непорослі
Дві чорні могили!
А там поии поховали
В неділеньку в ранці
Тихесенько, без гомону
В одну — новобранця,

А у другу ту дівчину
З чорними очима!...
Ви знали і? Хатиночка
В гаю при долині...
Обійко їх і ховали
Черці як голуби!
Ви гуляйте, а я більше
Гуляти не буду!“

